

2014 - 2020 Interreg V-A
Italy - Croatia CBC Programme
Call for proposal 2019 Strategic

CoAStal and marine waters integrated monitoring systems for ecosystems proteCtion AnD managemEnt

CASCADE

Project ID: 10255941

Priority Axis: Environment and cultural heritage

Specific objective: Improve the environmental quality conditions of the sea and coastal area by
use of sustainable and innovative technologies and approaches

D2.4.5

Local events (about a total of n. 10 guided
tours, n. 10 laboratories, n. 10 seminars, n.
10 workshops, n. 5 scientific training)

PP in charge: All PPs

Report of Seminars – part 2

Final version

Public document

June, 2023

Project acronym	CASCADE
Project ID number	10255941
Project title	CoAStal and marine waters integrated monitoring systems for ecosystems protection AnD managemEnt
Priority axis	3 - Environment and cultural heritage
Specific objective	3.2 - Contribute to protect and restore biodiversity
Strategic theme	3.2.1 - Marine environment
Word Package number	WP2
Word Package title	Communication activities
Activity number	Activity 2.4
Activity title	Events, Training and Workshops
Partner in charge	All PPs
Partners involved	All PPs

2014 - 2020 Interreg V-A
Italy - Croatia CBC Programme
Call for proposal 2019 Strategic

**CoAStal and marine waters integrated monitoring systems for
ecosystems proteCtion AnD managemEnt
CASCADE**

Priority Axis: Environment and cultural heritage
Specific objective: Improve the environmental quality conditions of the sea and coastal area by
use of sustainable and innovative technologies and approaches

Event follow up report

A decorative graphic at the bottom of the page consisting of a thick, wavy blue band that curves upwards from the left and right sides towards the center, creating a sense of movement and depth.

Work Package:	<i>Indicate if:</i> 2. Communication activities
Activity	<i>Indicate if:</i> 2.4 – Events, Training and Workshops
Deliverable:	<i>Indicate if:</i> 2.4.5 - Local events: organized events as defined in the AF (guided tours, laboratories, seminars, workshops, scientific training) and external events. In this deliverable both organized meetings and external events attended by PPs must be included

Project Partner:	Institute of oceanography and fisheries
Name of event:	Info day project CASCADE
Date:	22.09.2021
Event type:	<i>Seminary</i> <i>Organized event</i>
Event venue:	<i>In presence</i>
Short description of the event:	<p>On 22 September 2021 in Metković-Hotel Narona from 9:30 representatives of the Institute of Oceanography and Fisheries and Dubrovnik-Neretva County in the framework of the implementation of the EU project CASCADE held a presentation of projects and project activities in the pilot area in Neretva.</p> <p>Following the lecture, honey plant seedlings were distributed at City Park in Metković as part of the promotional activities of the project.</p> <p>Staff of Public Institution for the management of protected areas gave a presentation on the biodiversity of the estuary.</p>
Speakers speeches, brief summary and conclusion:	<p>After the introductory presentation by the head of Administrative Department for Environmental Protection and Communal Affairs Miho Baće, representatives of the Institute of Oceanography and Fisheries gave presentations entitled:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Metals in the Marine Environment (Jelena Lušić, PhD), • Marine Biotoxins (Ivana Ujević, PhD), • The first appearance of PSP toxins in the bivalves of Croatian Adriatic (Romana Roje-Busatto, M.Sc.) <p>The participants of the event visited the pilot area.</p>
Role of CASCADE partner in the event:	Presentation of project activities in the P4 (mouth of the river Neretva)
Type of audience/target groups involved:	Stakeholders, citizens

Target groups (AF Section F)	Target groups reached in this event	Details of involved target
General public	24	Croatian citizens
Local, regional and national public authorities	1	Representative from Metković city attended tour
Associations		
NGOs	1	Representative from HBOD non-profit organisation attended Tour.
Education and training organizations as well as universities and research institutes		

Annexes:

- Photos from events (it is preferable to have few photos where CASCADE logo is visible - on presentation, poster, roll-up, promotional materials etc.),
- Invitation, Agenda, Participation list

Explanation:

By the end of project, in LIBRARY and TOOL section of project website must upload:

- Reports of all meetings,
- Reports of all events organized (local events, etc.),
- Reports of participation in external events,
- PDF versions of promotional materials,
- Reports with links to websites, media relations and press releases issued.

Annexe 1:

- Photos from events

Dubrovačko-neretvanska županija
Upravni odjel za zaštitu okoliša i komunalne poslove
Vukovarska 16, 20 000 Dubrovnik

Institut za oceanografiju i ribarstvo
Šetalište I. Meštrovića 63
21000 Split

Dubrovnik, 14. rujna 2021.

Poštovani,

u suradnji Dubrovačko-neretvanske županije i Instituta za oceanografiju i ribarstvo, a u sklopu provedbe EU projekta CASCADE, pozivamo Vas na predstavljanje projekta koje će se održati u Metkoviću - Hotel Narona, u srijedu, 22.rujna 2021. godine s početkom u 9:30 sati.

CASCADE je projekt u sklopu programa prekogranične suradnje INTERREG Italija – Hrvatska te obuhvaća teme zaštite morskog okoliša i održivog razvoja, s posebnim fokusom očuvanja i obnove ekosustava.

Nakon predstavljanja osnovnih aktivnosti i ciljeva projekta, slijedi obilazak pilot područja u kojem će se sudionici pobliže upoznati sa ekosustavom Ušća Neretve. Više detalja možete pročitati u priloženom dnevnom redu.

Radi situacije s pandemijom COVID-19, događanje će se održati prema svim važećim mjerama i preporukama Stožera Civilne zaštite RH. Broj sudionika je ograničen i potvrda sudjelovanja obvezna, elektronskim putem na e-mail adresu: vicko.grkes@dnz.hr , najkasnije do ponedjeljka 20. rujna 2021.

S poštovanjem,

Mag.biol. Iva Slade
*Upravni odjel za zaštitu okoliša
i komunalne poslove
Dubrovačko-neretvanska županija*

Dr.sc. Ivana Ujević
*Laboratorij za plankton i toksičnost
školjkaša
Institut za oceanografiju i ribarstvo
Split*

DNEVNI RED

Interreg Italy – Croatia CASCADE

Hotel Naron, Trg Kralja Tomislava 1, Metković

22. rujna 2021

9:30 – 10:00	Registracija sudionika
10:00 – 10:10	Pozdravna riječ <i>Dubrovačko-neretvanska županija, Institut za oceanografiju i ribarstvo</i>
10:10 – 10:25	Uvodno predstavljanje projekta Cascade <i>Miho Baće, Pročelnik UO za zaštitu okoliša i komunalne poslove Dubrovačko-neretvanske županije</i>
10:25 – 10:40	Predstavljanje aktivnosti projekta Cascade <i>Vicko Grkeš, Viši stručni suradnik UO za zaštitu okoliša i komunalne poslove Dubrovačko-neretvanske županije</i>
10:40 – 10:50	Metali u morskom okolišu <i>Dr.sc. Jelena Lušić, Institut za oceanografiju i ribarstvo</i>
10:50 – 11:00	Pojava PSP toksina u školjkama hrvatskog Jadrana <i>Mr.sc. Romana Roje-Busatto, Institut za oceanografiju i ribarstvo</i>
11:00 – 11:10	Morski biotoksini <i>Dr.sc. Ivana Ujević, Institut za oceanografiju i ribarstvo</i>
11:10 – 11:30	Rasprava i zaključci
11:30 – 11:50	Pauza za kavu
12:00 – 13:00	Obilazak pilot područja – Delta Neretve uz stručno vođenje Javne ustanove za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode Dubrovačko-neretvanske županije
13:00 – 14:00	Radni ručak

Institut za obnovljive energije i hidroenergijske tehnologije

Doprinosi obnovljive energije i hidroenergijske tehnologije u okviru projekta IIR projekta CASCADE, postupak koji se odnosi na postrojenje projekta hidroelektrane u Makarskoj-Hrvatska, u vrijednosti od 20 miliona eura, godine u početku u 2020 godini.

CASCADE projekti u okviru programa perspektivne srednje i dugoročne budućnosti – Hrvatska iz osnivača koje obuhvaćaju razvoj i održavanje obnovljive i potpuno obnovljive i potpuno obnovljive tehnologije i obnovljive tehnologije.

Kroz postrojenje obnovljive energije i hidroenergijske tehnologije projekta IIR projekta CASCADE, postupak koji se odnosi na postrojenje projekta hidroelektrane u Makarskoj-Hrvatska, u vrijednosti od 20 miliona eura, godine u početku u 2020 godini.

Radi olakšavanja pandemije COVID-19, objavljuje se saopćenje prema vanjskim objavama i posredstvom Studija Odra za IIR. Ovo saopćenje je općenito podvrgnuto zaštiti osobnih podataka, makar i ako se ne odnose na osobne podatke. Kontaktirajte nas na e-mail adresu info@iir.hr – kontaktirajte nas na e-mail adresu 20. rujna 2021.

01/2021 (1/1)

PROVESTI

aktivnosti promatranja, praćenja i modeliranja u pilot područjima za procjenu recentnog stanja, koje će:

- doprinijeti zaštiti obalne i morske bioraznolikosti,
- usmjeriti uspostavu mjera za obnavljanje ekosustava,
- procijeniti utjecaje ekstremnih događaja na ekosustave pilot područja,
- ukazati kako spriječiti daljnju devastaciju ekosustava u pilot područjima.

SVRHA

Očuvati, zaštititi i obnoviti prirodna staništa, posebno ugroženih vrsta.

CILJ

Procjena kvalitete morskih obalnih ekosustava za podršku integriranom upravljanju uz koordinirane i usklađene akcije koje uključuju praćenje, promatranje, modeliranje i upravljanje kako bi se poboljšalo znanje i procijenila ranjivost kopnenog, obalnog i morskog okoliša te ekosustava u Italiji i Hrvatskoj.

KORIST

Projekt će temeljem rezultata istraživačkih aktivnosti na terenu putem komunikacije s dionicima javnih ustanova, agencija, istraživačkih centara i članica sveučilišta doprinijeti poboljšanju znanja o priobalju i moru. Prikupljeni podatci i protokoli za praćenje značajna su potpora konkretnim akcijama koje se bave ranjivošću okoliša i zaštitom ekosustava na prekograničnoj razini. Zaštita, upravljanje i obnova obalnih ekosustava predstavljat će dobru praksu za prenošenje na područja sa sličnim ekološkim potrebama.

CASCADE – CoAStal and marine waters integrated monitoring systems for ecosystems proteCtion ANd managemEnt

Projekt u sklopu programa prekogranične suradnje INTERREG Italija-Hrvatska

Inegrirani sustavi nadzora obalnih i morskih voda za zaštitu i upravljanje ekosustavima

RAZVITI

integrirane sustave praćenja, promatranja i modeliranja primjenjive za projektiranje i provedbu MSP/LSI/ICZM aktivnosti upravljanja te za postupke zaštite i obnavljanja ekosustava u 11 pilot područja.

*MSP - Pomorsko prostorno planiranje, ICZM - Integrirano upravljanje obalnim područjem, LSI - Interakcija kopno - more

Projekt je sufinancirala Europska unija iz
Europskog fonda za regionalni razvoj.

Trajanje projekta: 01/01/2020 - 31/12/2022

PILOT PODRUČJE 4: UŠĆE RIJEKE NERETVE, HRVATSKA

Institut za oceanografiju i ribarstvo
Dubrovačko-neretvanska županija

OČEKIVANI REZULTAT kroz radni paket 3
– definirano stanje ekosustava ušća
Neretve temeljem mjerenja u morskoj
vodi, sedimentu i morskim organizmima
primjenjujući:

- kritički pregled i analizu postojećih
mjerenja,
- detaljan opis okoliša i obilježja
ekosustava,
- optimalni dizajn integriranih alata za
nadzor i modeliranje.

www.italy-croatia.eu/web/cascade
Kontakti:

Institut za oceanografiju i ribarstvo
ujevic@izor.hr
Dubrovačko-neretvanska županija
vicko.grkes@dnz.hr

UŠĆE RIJEKE NERETVE I OKOLICA OBUHVAĆAJU KOPNENE, OBALNE I MORSKE VODE

Evaluacija lagune i morskog ekosustava potrebna
je za održavanje/poboljšanje stanja okoliša i
očuvanje biološke raznolikosti.

U području delte Neretve je pet zaštićenih
područja, ornitološki rezervati Pod Gredom, Prud,
Orepak, ornitološko – ihtiološki rezervat i
područje ekološke mreže Natura 2000 – Delta
Neretve i zaštićeni krajolik jezero Desne i jezero
Kuti.

Ušće je povoljno mjesto za mriještenje riba zbog
miješanja slatkih i morskih voda. Na životni ciklus
riba u ovom okolišu utječu osim prirodnih i
antropogeni čimbenici, kao npr. zamjetne
poljoprivredne aktivnosti.

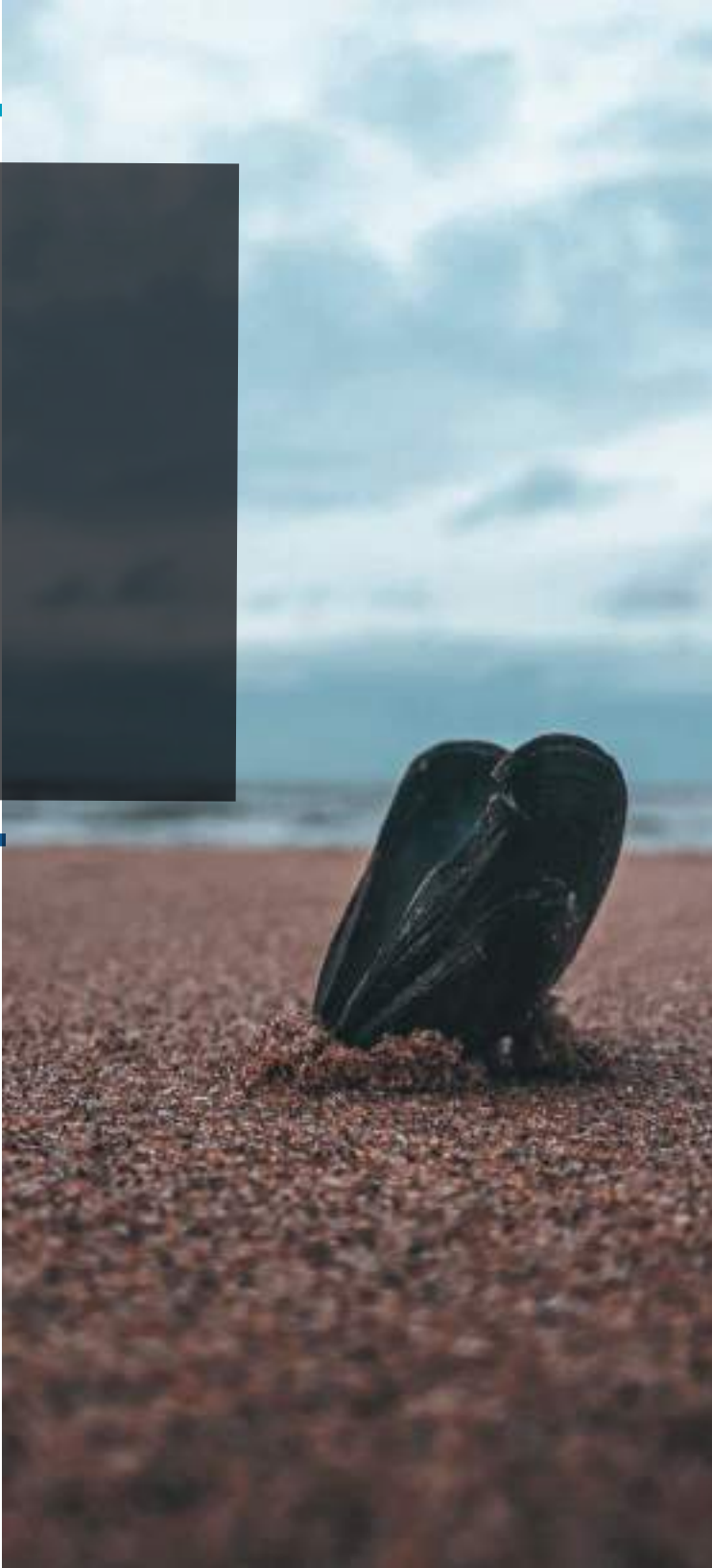
U sklopu aktivnosti interreg projekta CASCADE u
pilot području ušća Neretve obaviti će se
uzorkovanje morske vode, sedimenta i morskih
organizama – dagnje, *Mytilus galloprovincialis*.

Za praćenje učinaka uzrokovanih
antropogenim djelovanjem na status
morskog okoliša koriste se bioindikatorske
vrste koje mogu dati informacije o
promjenama određenih kontaminanata u
okolišu tijekom vremena. Školjkaši,
posebice dagnje su najčešće
upotrebljavani indikatori zagađenja. Oni
zauzimaju važnu poziciju u hranidbenom
lancu, široko su geografski rasprostranjeni,
relativno dugog životnog vijeka,
odgovarajućih dimenzija, veličine, mase,
jednostavno se identificiraju, prikupljaju i
lako održavaju u laboratorijskim uvjetima.

U uzorcima morske vode analizirat će se otopljeni
kisik, otopljene hranjive tvari i salinitet.

U uzorcima sedimenta analizirat će se sadržaj
karbonata, organske tvari i odrediti
granulometrijski sastav.

U uzorcima sedimenta i dagnji analizirat će se na
metali u tragovima, organski zagađivači
(policiklički aromatski ugljikovodici), dok će se
PSP, ASP i lipofilni toksini analizirati samo u
uzorcima dagnji.

Interreg
Italy - Croatia
CASCADE

European Regional Development Fund

EUROPEAN UNION

CASCADE – CoAStal and marine waters integrated monitoring systems for ecosystems protection And management

Integrirani sustav praćenja obalnih i otvorenih morskih voda za zaštitu i upravljanje ekosustavima

ISHODI PROJEKTA CASCADE

- Usklađivanje i koordiniranje mjera za poboljšanje znanja
- Procjena kvalitete i ugroženosti/ranjivosti morskih obalnih ekosustava Italije i Hrvatske
- Obnova staništa ugroženih vrsta
- Podrška integriranom upravljanju
- Objedinjavanje dugogodišnjih istraživanja na terenu
- Dijalog s partnerima iz javnog sektora
- Unaprjeđenje znanja o obalnim ekosustavima

5

aktivnosti obnove staništa ugroženih vrsta u obalnim i prijelaznim ekosustavima

6

integriranih sustava upravljanja

11

pregleda ativnosti praćenja parametara u pilot područjima

Trajanje projekta:
01/01/2020 - 31/12/2022

Ukupni budžet projekta:
5.817.547,00 €

ERDF:
4.944.914,95 €

Proračun Instituta za oceanografiju i ribarstvo:
465.886,00 €

Projekt je sufinancirala Europska unija iz Europskog fonda za regionalni razvoj.

CASCADE – CoAStal and marine waters integrated monitoring systems for ecosystems proteCtion ANd managemEnt

Integrirani sustav praćenja obalnih i otvorenih morskih voda za zaštitu i upravljanje ekosustavima

Institut za oceanografiju i ribarstvo i Dubrovačko-neretvanska županija u sklopu info dana projekta CASCADE organizira sljedeća predavanja:

- Pregled projekta CASCADE
- Metali u morskom okolišu
- Prva pojava PSP toksina u školjkama hrvatskog Jadrana
- Morski biotoksini

Pridružite nam se na predavanjima koje će se održati 14.09.2021 u Hotelu Naronu, Trg kralja Tomislava 1, Metković s početkom u 9:30 sati.

Trajanje projekta:
01/01/2020 – 31/12/2022

Ukupni budžet projekta:
5.817.547,00 €

ERDF:
4.944.914,95 €

MORSKI BIOTOKSINI

CASCADE | Partner N. 10 |
Institute of Oceanography and Fisheries (Split, Croatia)
dr. sc. Ivana Ujević

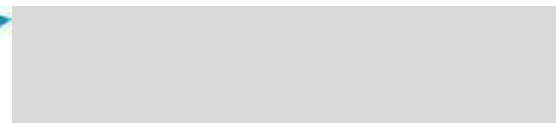
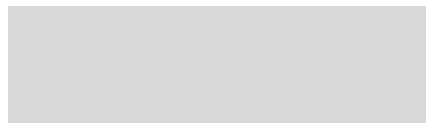

CILJ:

Procjena kvalitete morskih obalnih ekosustava za podršku integriranom upravljanju uz koordinirane i usklađene akcije koje uključuju praćenje, promatranje, modeliranje i upravljanje kako bi se poboljšalo znanje i procijenila ranjivost kopnenog, obalnog i morskog okoliša i ekosustava u Italiji i Hrvatskoj.

Pilot područje:

- P4: Neretva river mouth (HR)- IOF; DNC; CMCC

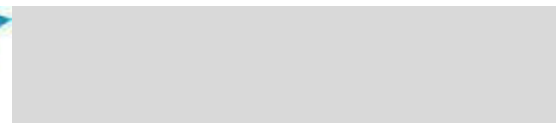
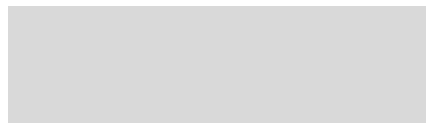

WP 3 dosadašnje aktivnosti:

- 3.1 Prikaz/pregled postojećih programa praćenja/monitoringa u pilot području – ušće rijeke Neretve – P4
- 3.2 Detaljan opis ekosustava pilot područja
  - Procjena stanja morske vode, sedimenta i morskih organizama u pilot području – ušće rijeke Neretve – P4

WP 4 aktivnosti:

- 4.1 Provesti ispitivanja odabranih parametara

Pilot područje 4: ušće rijeke Neretve, IOF, DCN (HR)

Pritisci/utjecaji: - prirodni, kopno

- antropogeni, poljoprivredne aktivnosti.

Istraživanje:

- Uzorci morske vode analizirat će se: otopljeni kisik, otopljene hranjive tvari, salinitet.
- Uzorci sedimenta analizirati će se :sadržaj karbonata, organske tvari, granulometrijski sastav
- Uzorci sedimenta i biote (dagnje) analizirat će se: metali u tragovima i organska zagađivala (policiklični aromatični ugljikovodici), biotoksini (PSP, ASP i lipofilni toksini) u školjkašima

MORSKI BIOTOKSINI

LT – Lipofilni morski biotoksini

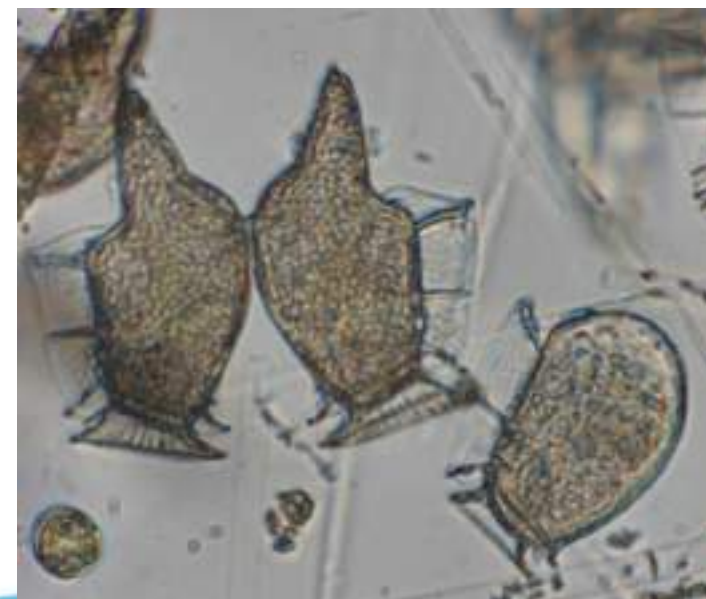
PSP

ASP

Toksično djeluju na ljude, sisavce, ptice, ali nisu toksični za školjkaše

- Fotosinteza
- Proizvodnja organske tvari
  - **Biotoksini**
  - **Ekološki čimbenici**

TOKSIČNI FITOPLANKTON

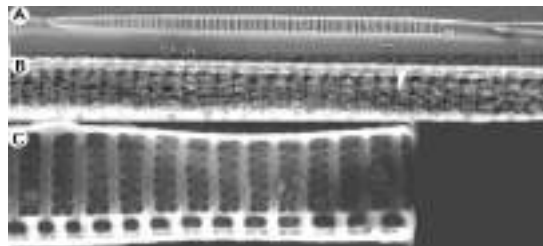
- *Alexandrium*, PSP

- *Dinophysis*, DSP

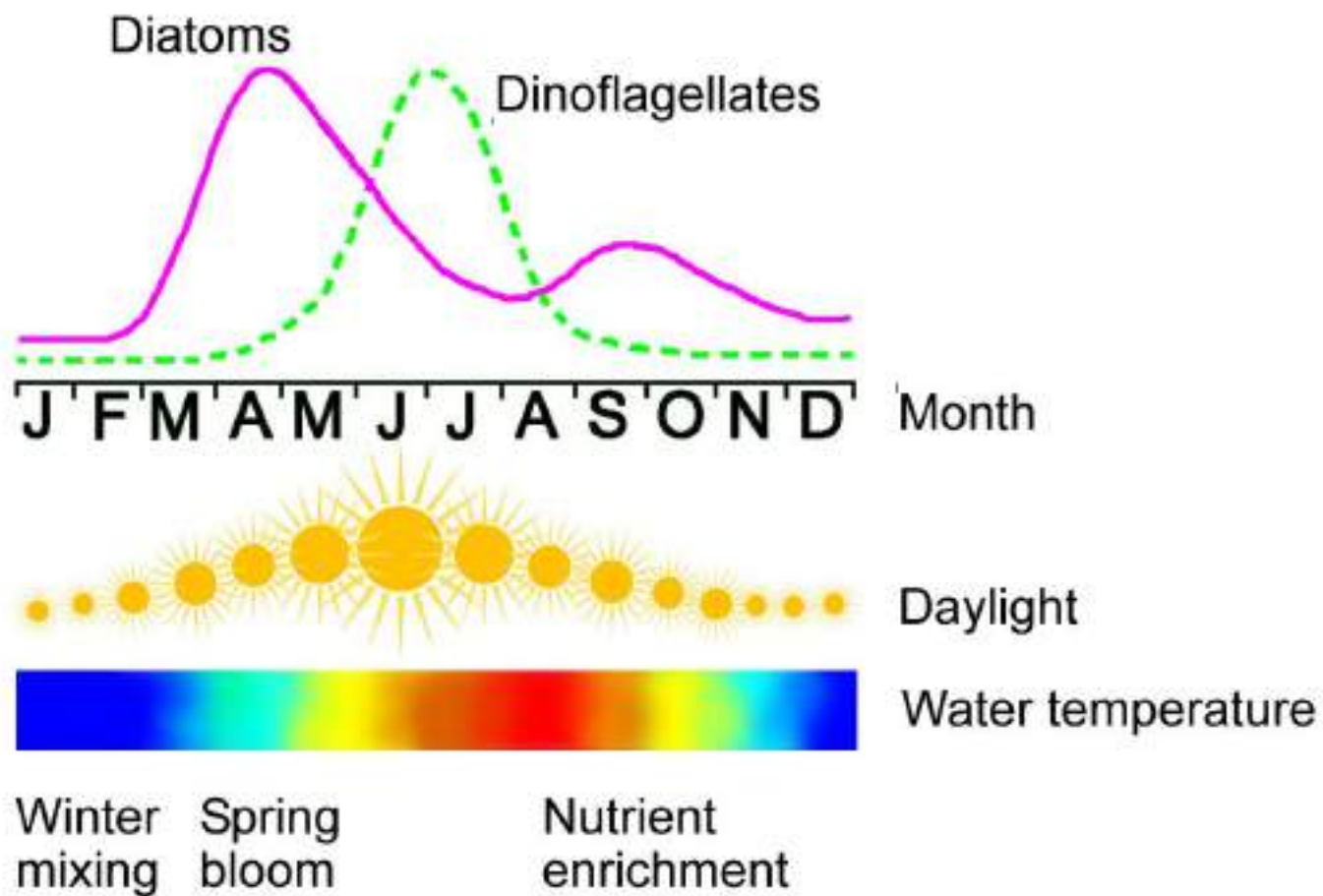
- *Pseudonitzschia*, ASP

CVJETANJE MORA

“Cvjetanje mora”, rod dinoflagelati - *Lingulodinium polyedrum*, Vranjic

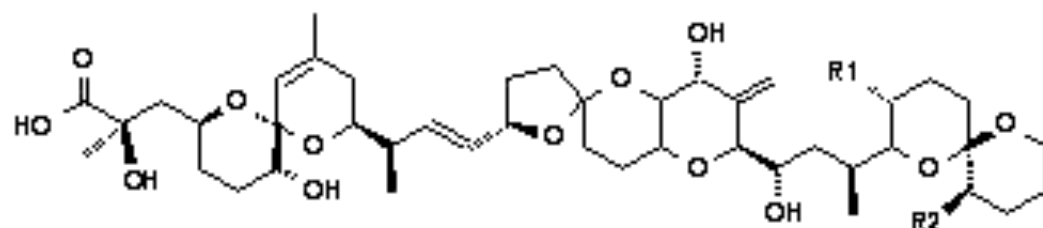
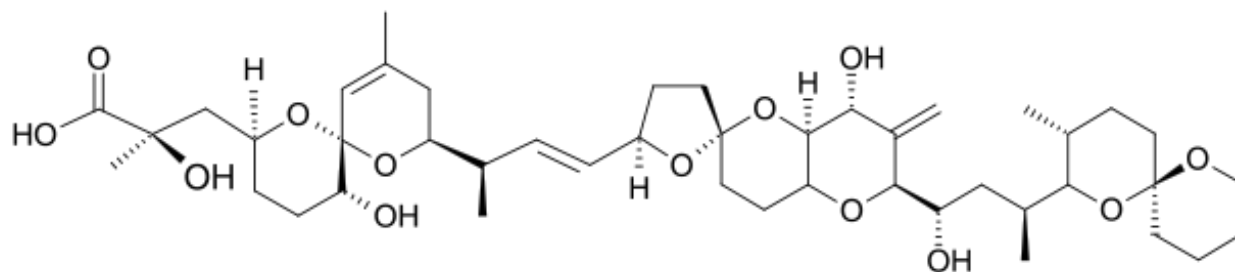
ŠKOLJKAŠI - bioindikatori

LIPOFILNA SKUPINA BIOTOKSINA

OA – okadaična kiselina, $C_{44}H_{68}O_{13}$

DTXs – dinofizistoksini

R1 = CH_3 , R2 = R3 = H

R1 = R2 = CH_3 , R3 = H

R1 = H, R2 = CH_3 , R3 = H

Okadaic acid (OA)

Dinophysistoxin-1 (DTX1)

Dinophysistoxin-2 (DTX2)

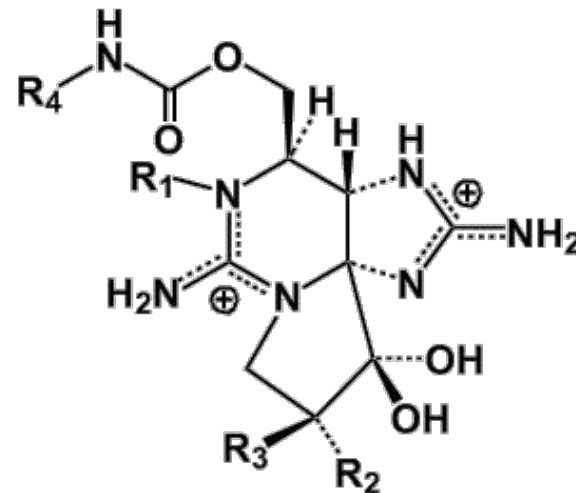
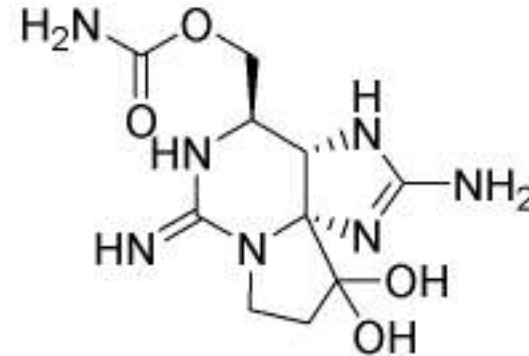
- PTXs, pektenotoksini
- AZAs, azaspiracidi
- YTXs, jesotoksini

PSP SKUPINA

STX – saksitoksin, $C_{10}H_{17}N_7O_4$

GTX – goniatoksin

NEO – neosaksitoksin

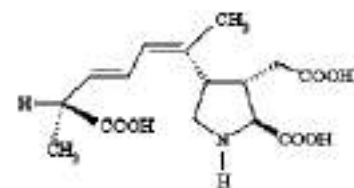

STX	R ₁	R ₂	R ₃	R ₄
STX	H	H	H	H
B1	H	H	H	SO ₃ ⁻
GTX2	H	OSO ₃ ⁻	H	H
C1	H	OSO ₃ ⁻	H	SO ₃ ⁻
GTX3	H	H	OSO ₃ ⁻	H
C2	H	H	OSO ₃ ⁻	SO ₃ ⁻
Neo	OH	H	H	H
B2	OH	H	H	SO ₃ ⁻
GTX1	OH	OSO ₃ ⁻	H	H
C3	OH	OSO ₃ ⁻	H	SO ₃ ⁻
GTX4	OH	H	OSO ₃ ⁻	H
C4	OH	H	OSO ₃ ⁻	SO ₃ ⁻

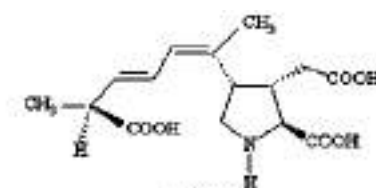
ASP SKUPINA

DA – domoična kiselina,

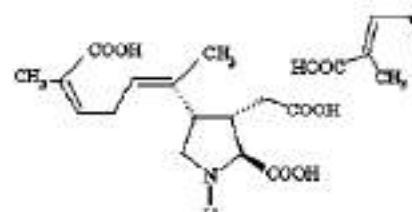
$C_{15}H_{21}NO_6$ i njeni derivati

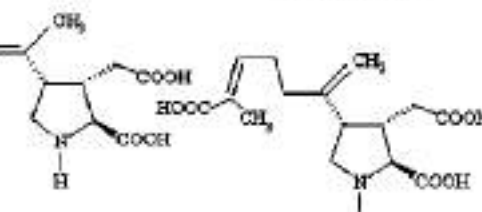
Domoic acid

C(1)-Domoic acid

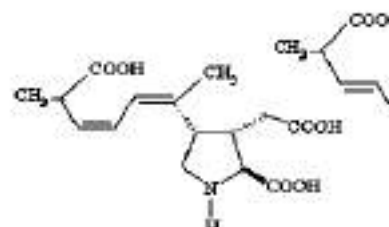
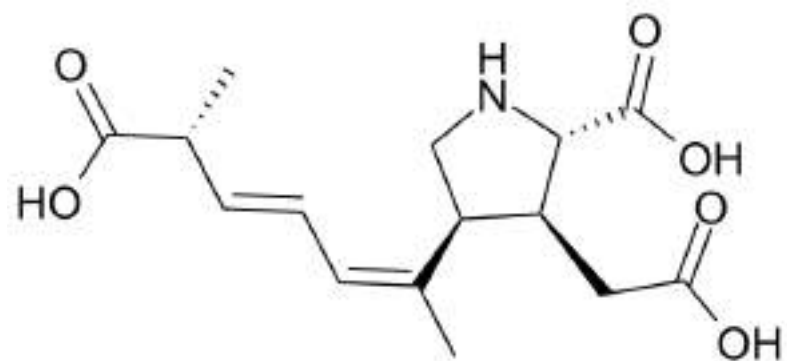

Isodomoic acid A

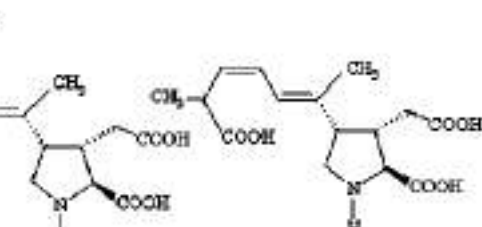

Isodomoic acid B

Isodomoic acid C

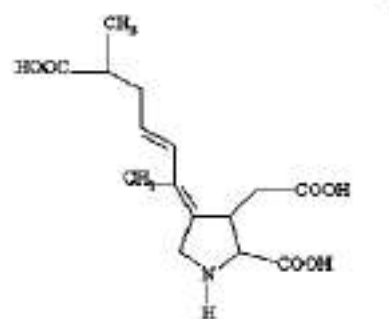

Isodomoic acid D

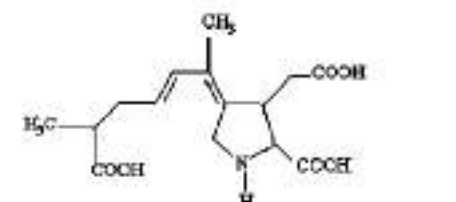

Isodomoic acid E

Isodomoic acid F

Isodomoic acid G

Isodomoic acid H

- 4 smrtna slučaja 1987, u Kanadi uzrokovana domoičnom kiselinom
- 200 uginulih kormorana 1991, California
- >50 uginulih morskih lavova 1998, California

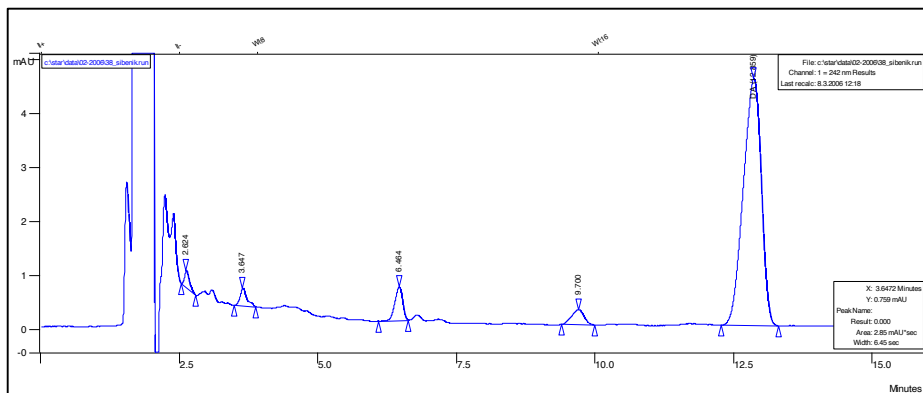

MAKSIMALNO DOZVOLJENE KOLIČINE

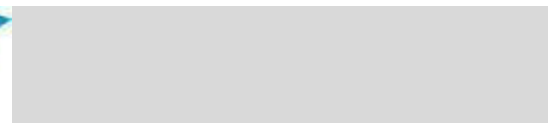
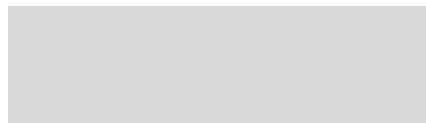
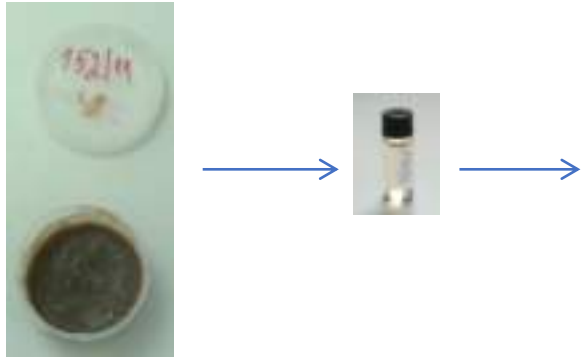
- **DSP**
- **Pravilnik o higijeni hrane životinjskog podrijetla, 160 µg/kg za OA, DTXs i PTXs, 160 µg/kg AZA, te 3,75 mg/kg za YTXs**
- **PSP**
- **Pravilnik o higijeni hrane životinjskog podrijetla, 800 µg/kg**
- **ASP**
- **Pravilnik o higijeni hrane životinjskog podrijetla, 20 mg/kg**

ASP I PSP, HPLC

LT, LC – MS/MS

CONTACT INFORMATION

Partner Name:

Institute of Oceanography and Fisheries

Department involved in the project:

Laboratory of Plankton and Shellfish Toxicity

Laboratory of Chemical Oceanography and Sedimentology of the Sea

Contact person: **Ivana Ujevic**

 Address: **Setaliste Ivana Mestrovica 63, Split, Croatia**

 Email address: **ujevic@izor.hr**

 Phone number: **+385 21408038**

 Website: **www.izor.hr**

Hvala na pozornosti!

Metali u morskom okolišu

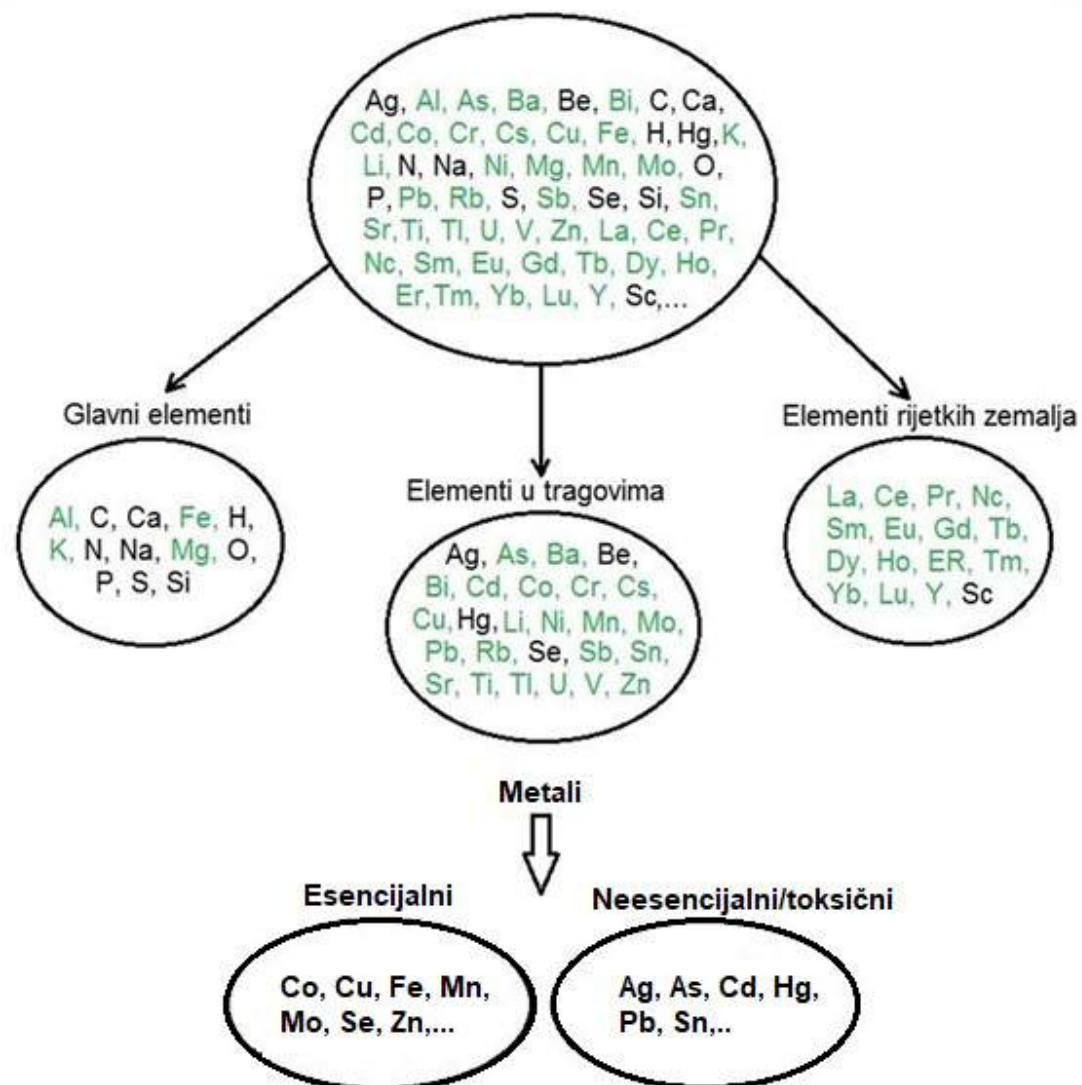
Jelena Lušić

Institut za oceanografiju i ribarstvo

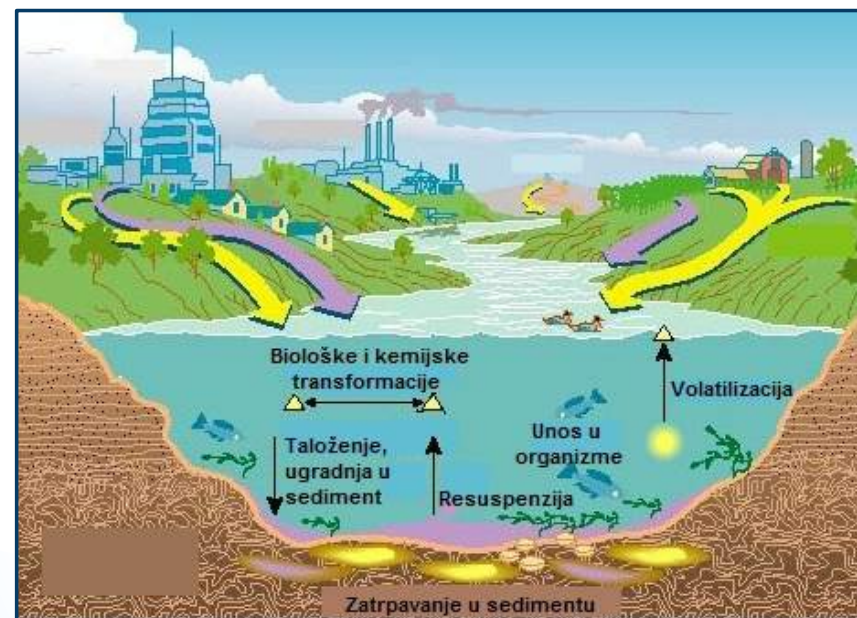
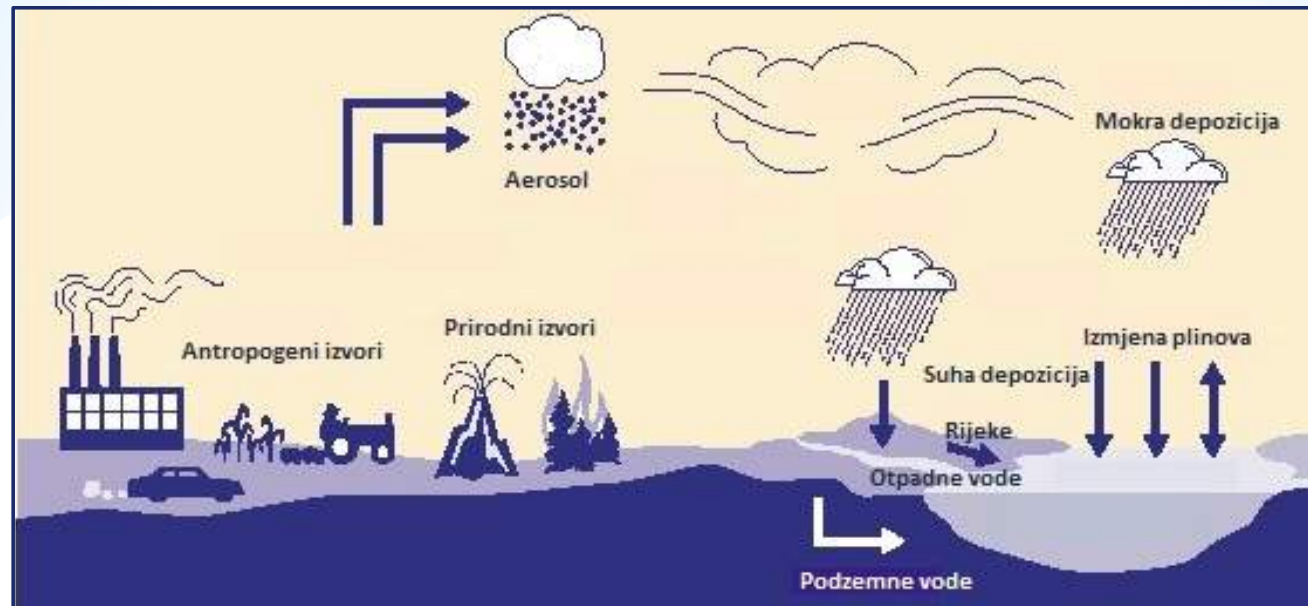
Laboratorij za kemijsku oceanografiju i sedimentologiju

Metković, 22. rujna 2021.

Podjela elemenata u morskom okolišu

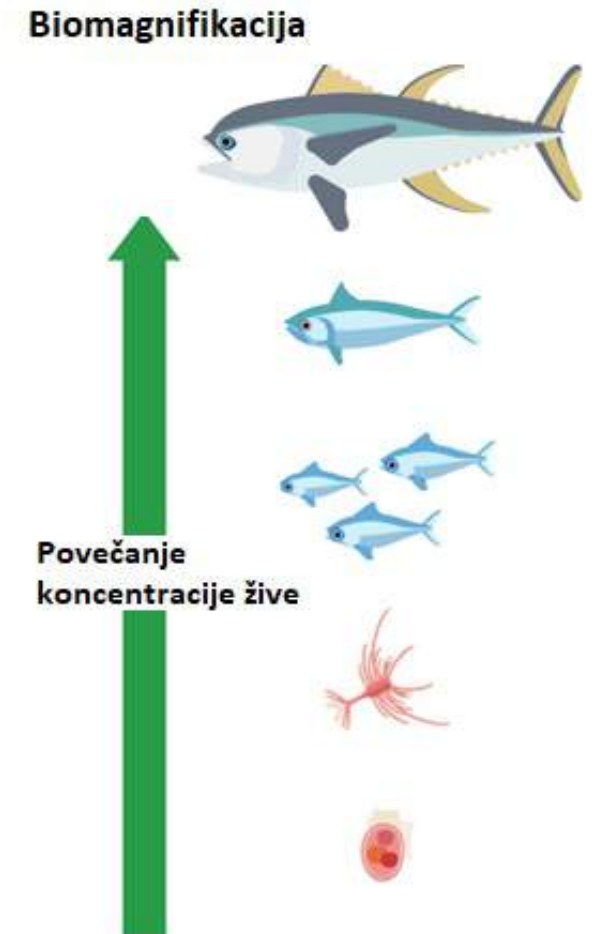
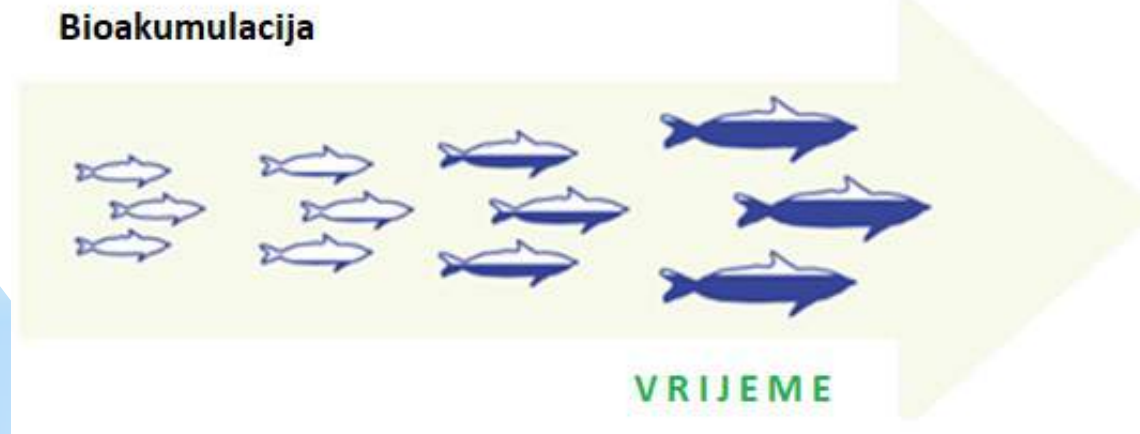

Unos metala u tragovima u morski ekosustav

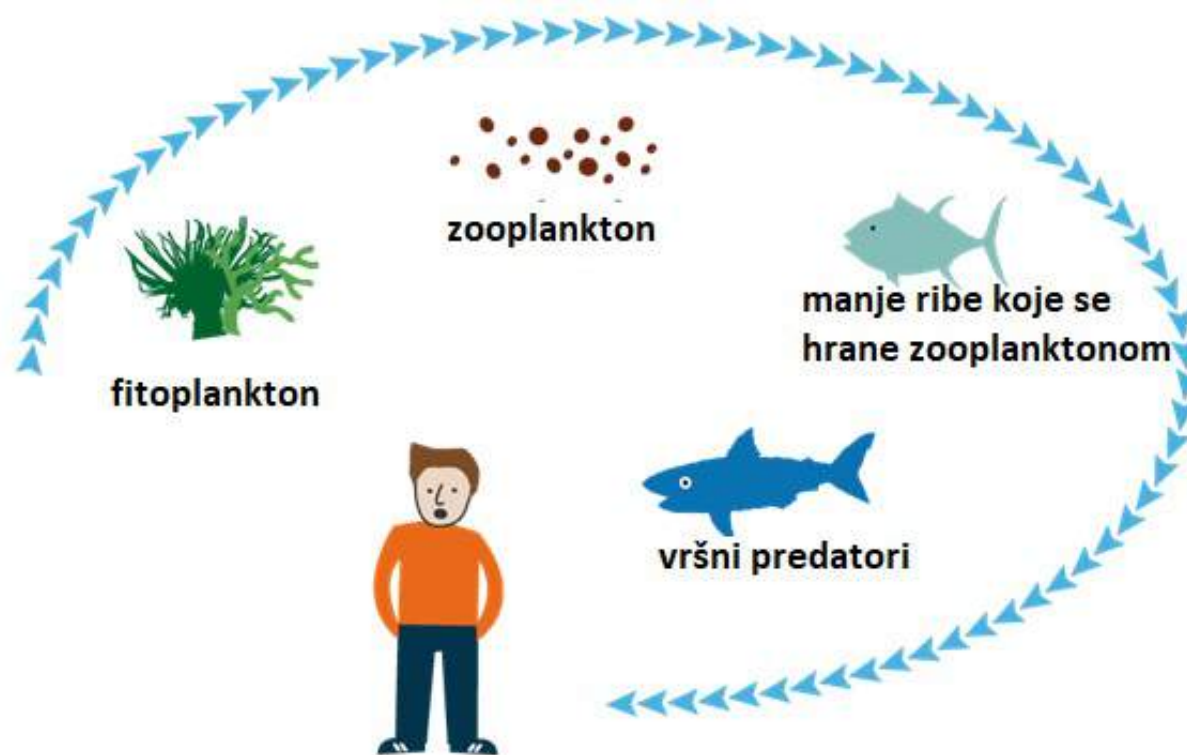
Svojstva metala u tragovima

- Postojanost u okolišu;
- Nemogućnost biorazgradnje;
- Bioakumulacija;
- Biomagnifikacija (Hg).

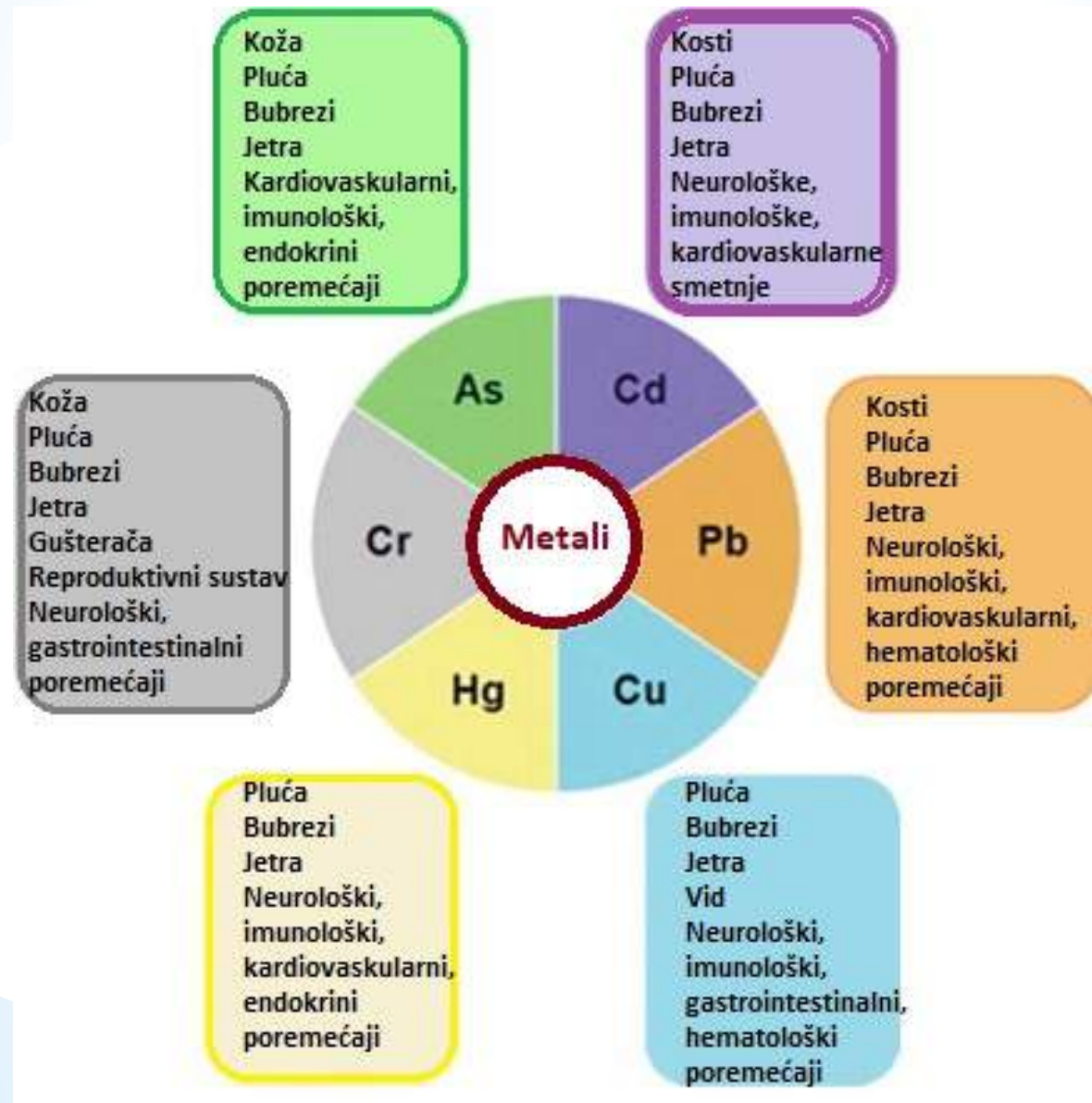

Posljedice povišenih unosa metala u tragovima u morski okoliš

- Prag toksičnosti – svojstven za pojedini metal i vrstu organizma.
- Koncentracija iznad praga toksičnosti → poremećaj fizioloških funkcija izloženog organizma → ugibanje stanica i organizama → smanjenje bioraznolikosti ekosustava.
- Bioakumulacija u organizmima → hranidbeni lanac → utjecaj na ljudsko zdravlje.

Posljedice povišenih unosa metala u tragovima u morski okoliš

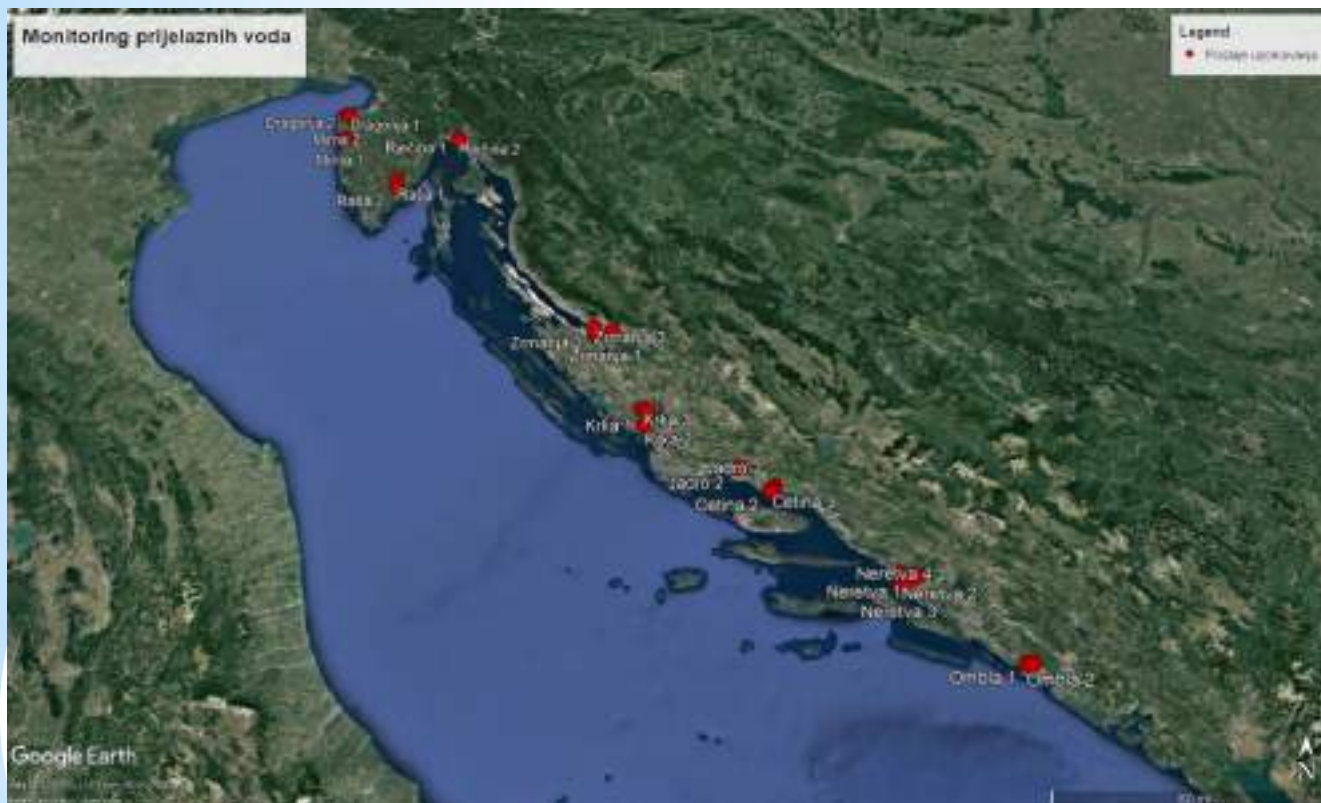

Praćenje onečišćenja morskog okoliša

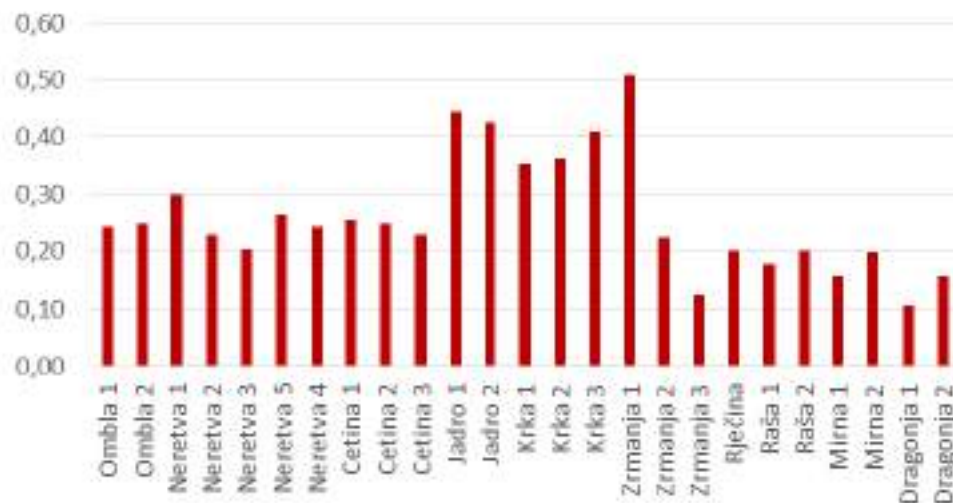

Praćenje onečišćenja morskog okoliša

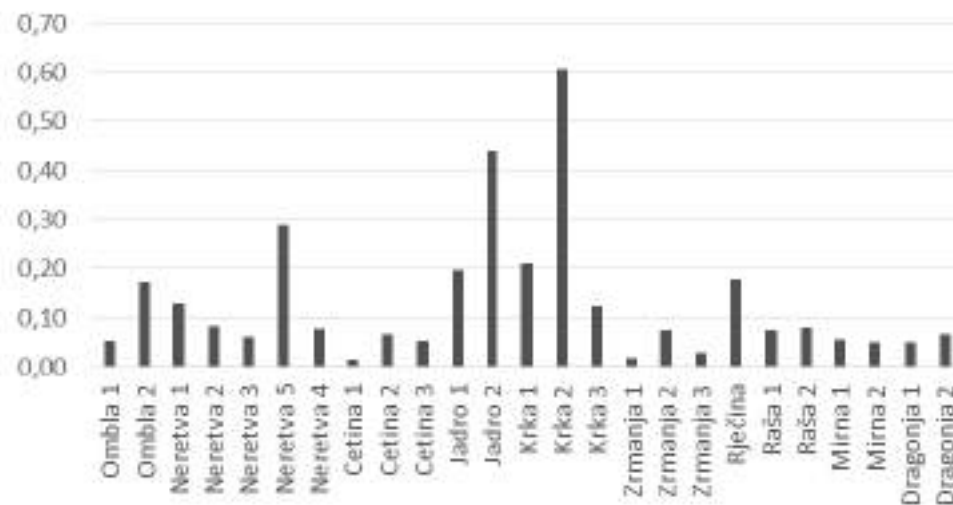

Sadržaj kadmija, olova i žive u sedimentu

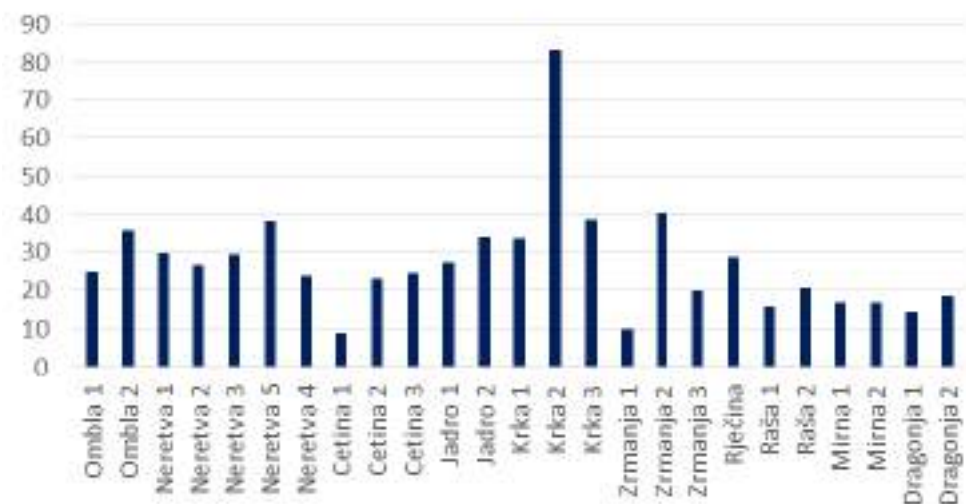
Cd (mg kg⁻¹)

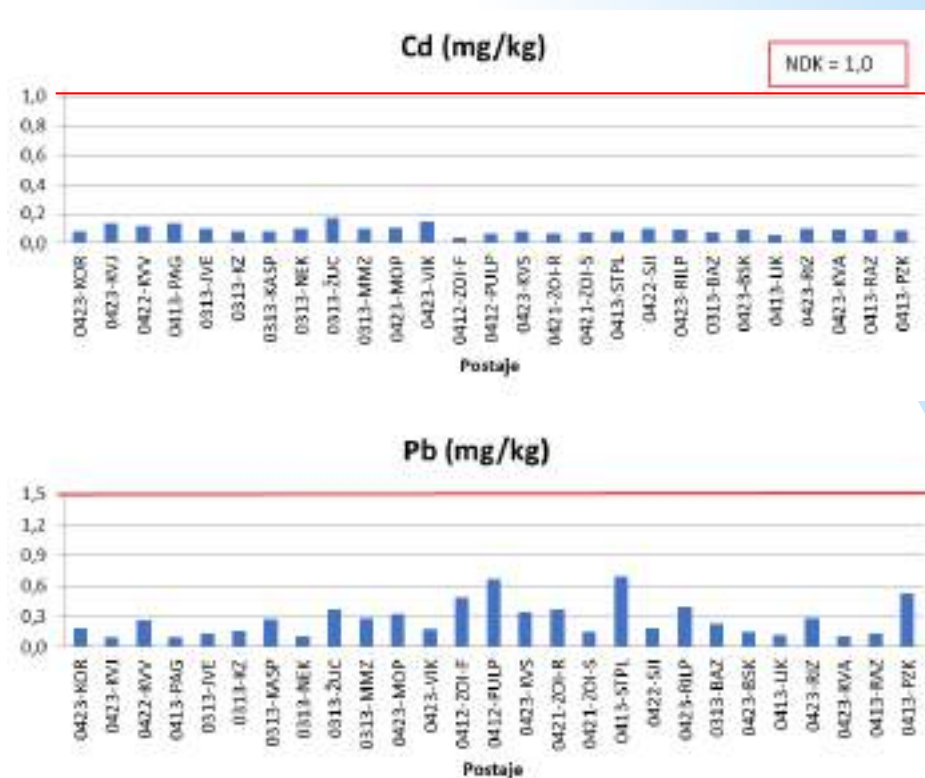
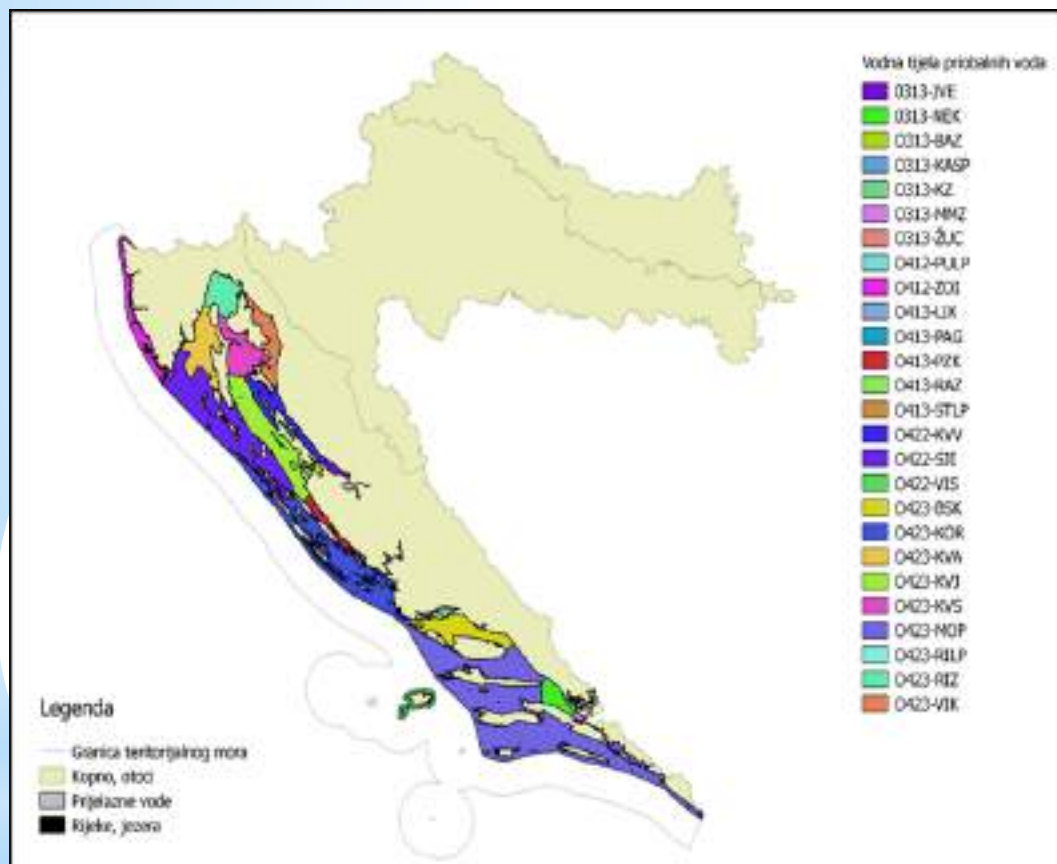
Hg (mg kg⁻¹)

Pb (mg kg⁻¹)

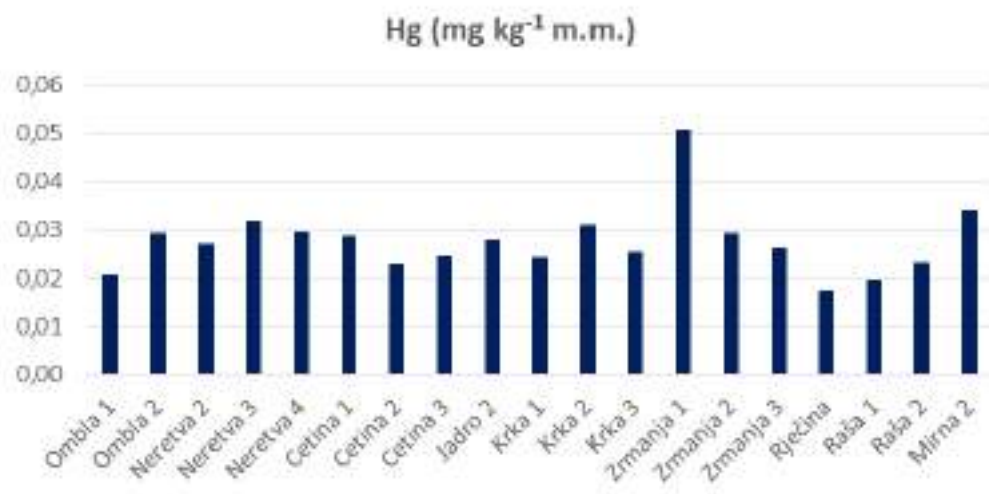

Sadržaj kadmija i olova u dagnjama

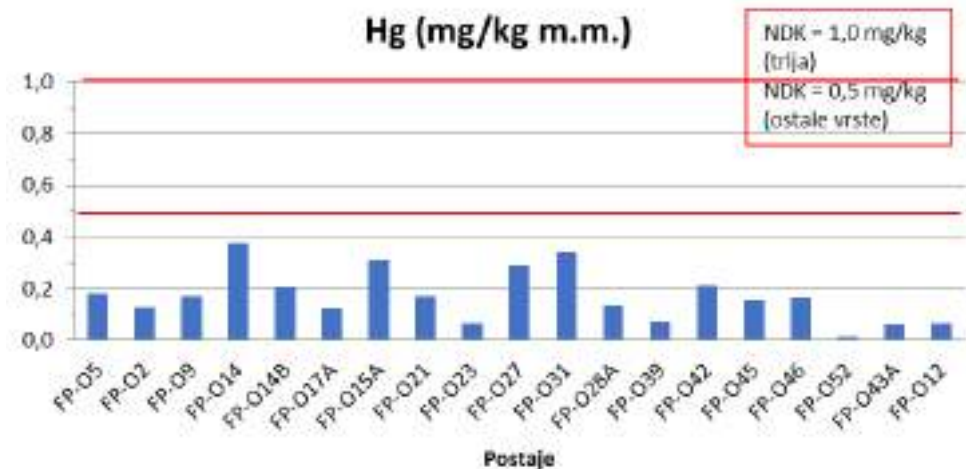

Sadržaj žive u ribama

Gavuni

Komarča, trija, oslić, arbun

Sprječavanje i remedijacija onečišćenja

- Sustavno praćenje stanja okoliša
- Pročišćavanje otpadnih voda
- Zabrane korištenja štetnih spojeva: olovo u gorivu, TBT u protuobraštajnim premazima
- Razvoj novih tehnologija pročišćavanja i uklanjanja metala iz otpadnih i onečišćenih voda

Hvala!

POJAVA PSP TOKSINA U ŠKOLJKAMA HRVATSKOG JADRANA

CASCADE | Partner N. 10 |
Institut za oceanografiju i ribarstvo, Split

mr. sc. Romana Roje Busatto

Metković, 22.9.2021.

INSTITUT ZA OCEANOLOGRAFIJU I RIBARSTVO- SPLIT

- Osnovan 1930.
- European Science Foundation Marine Board član od 2011.
- Nacionalni referentni centar za more Agencije za zaštitu okoliša od 2012.

Laboratory of Fisheries
Science and
Management of Pelagic
and Demersal
Resources

Laboratory for
Aquaculture

Physical Oceanography
Laboratory

Laboratory of Chemical
Oceanography and
Sedimentology of the
Sea

Laboratory of Plankton
and Shellfish toxicity

Laboratory of Marine
Microbiology

Laboratory for Benthos

Laboratory of Ichthyology
and Coastal Fishery

LABORATORIJ ZA PLANKTON I TOKSIČNOST ŠKOLJKAŠA

- Nacionalni referentni laboratorij za biotoksine od 2011.
- Akreditiran ISO/IEC 17025:2017 za kvalitativno i kvantitativno ispitivanje sastava fitoplanktonske zajednice u morskoj vodi i ispitivanje sadržaja fikotoksina u školjkašima od 2008.

LABORATORIJ ZA PLANKTON I TOKSIČNOST ŠKOLJKAŠA

Određivanje:

- Lipofilnih toksina u mekom tkivu školjkaša (DSP, Diarrhetic Shellfish Poisoning; YTX, Yessotoxins)- LC MS/MS metodom (SOP- EURLMB, Vigo)
- Paralitičkih toksina (PSP, Paralytic Shellfish Poisoning)- HPLC-FLD metodom (AOAC 2005.06)
- Amnezičkih toksina (ASP, Amnesic Shellfish Poisoning)- HPLC-UV metodom (Quilliam et al., 1995)
- Sastava fitoplanktonskih zajednica u morskoj vodi- metodom obrnute mikroskopije (HRN EN 15204:2008 -Ütermohl, 1958)

Paralitičko trovanje školjkašima (engl. *Paralytic Shellfish Poisoning, PSP*)

Dinoflagelati:

- *Alexandrium catenella*, *A. fundyense*, *A. monilatum*, *A. peruvianum*, *A. tamarense*,
- *Pyrodinium bahamense*, var. *Bahamense*, var. *Compressum*
- *Gymnodinium catenatum*

Toxic Microalgae

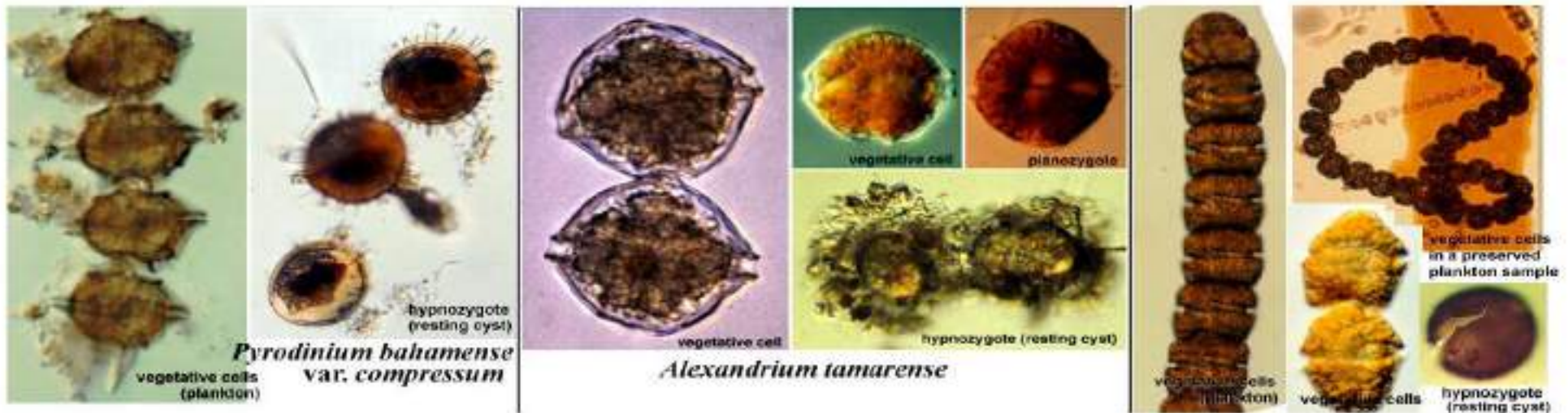
WESTPAC/IOC/UNESCO

Ver. 2.2 2000.1.1

ed. by Yasuwo Fukuyo (ufukuyo@mail.ecc.u-tokyo.ac.jp)

Species Responsible for Paralytic Shellfish Poisoning

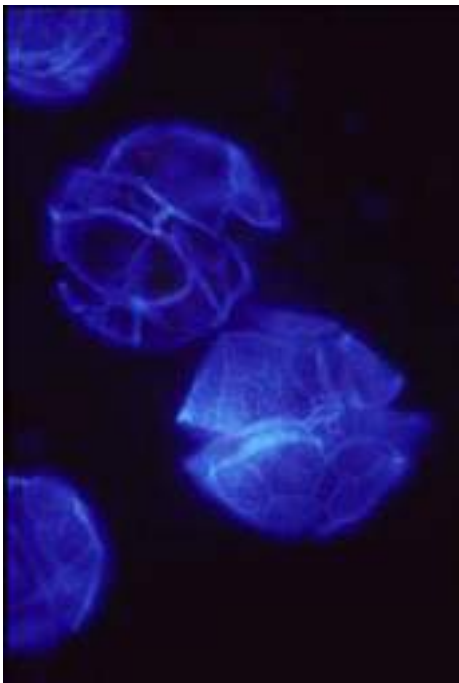

Stanice vrste *Alexandrium* tretirane s Calcofluor (G Usup).

Paralitičko trovanje školjkašima Paralytic Shellfish Poisoning (PSP)

Saksitoksini- skupina neurotoksina

Simptomi nakon konzumacije kontaminiranih školjaka:

- trnci na usnama i vrhovima prstiju
- utrnuće mišića lica i ekstremiteta
- sniženje krvnog tlaka
- vrtoglavica
- paraliza voljnih mišića
- respiratorni zastoј
- smrt gušenjem unutar 12 h

PSP u Jadranskom moru

Prve zabilješke:

- pojava *Alexandrium* spp. od 1976.
- pojava toksičnosti školjkaša u SZ Jadranu (Italija) u 1989.
- PSP toksičnost za vrijeme cvatnje *A. minutum* u SZ Jadranu (Italija), 1994.
- niske razine PSP u školjkama kaštelanskog zaljeva u 1995. i 1996.

Praćenje PSP toksina u tkivu školjkaša

**Commission Regulation (EC) N° 2074/2005 amended by
Commission Implementing Regulation (EU) N° 2019/627**

PSP toxins content of the whole body or any part edible separately of bivalve molluscs shall be determined using **AOAC official method 2005.06**

Regulation (EC) 853/2004:

'live bivalve molluscs... must not contain marine biotoxins in total quantities that exceed 800 µg of saxitoxin per kg for paralytic shellfish poisoning toxins (PSP).

Uzorkovanje školjkaša na terenu

Transport školjkaša

Priprema uzoraka školjkaša u laboratoriju

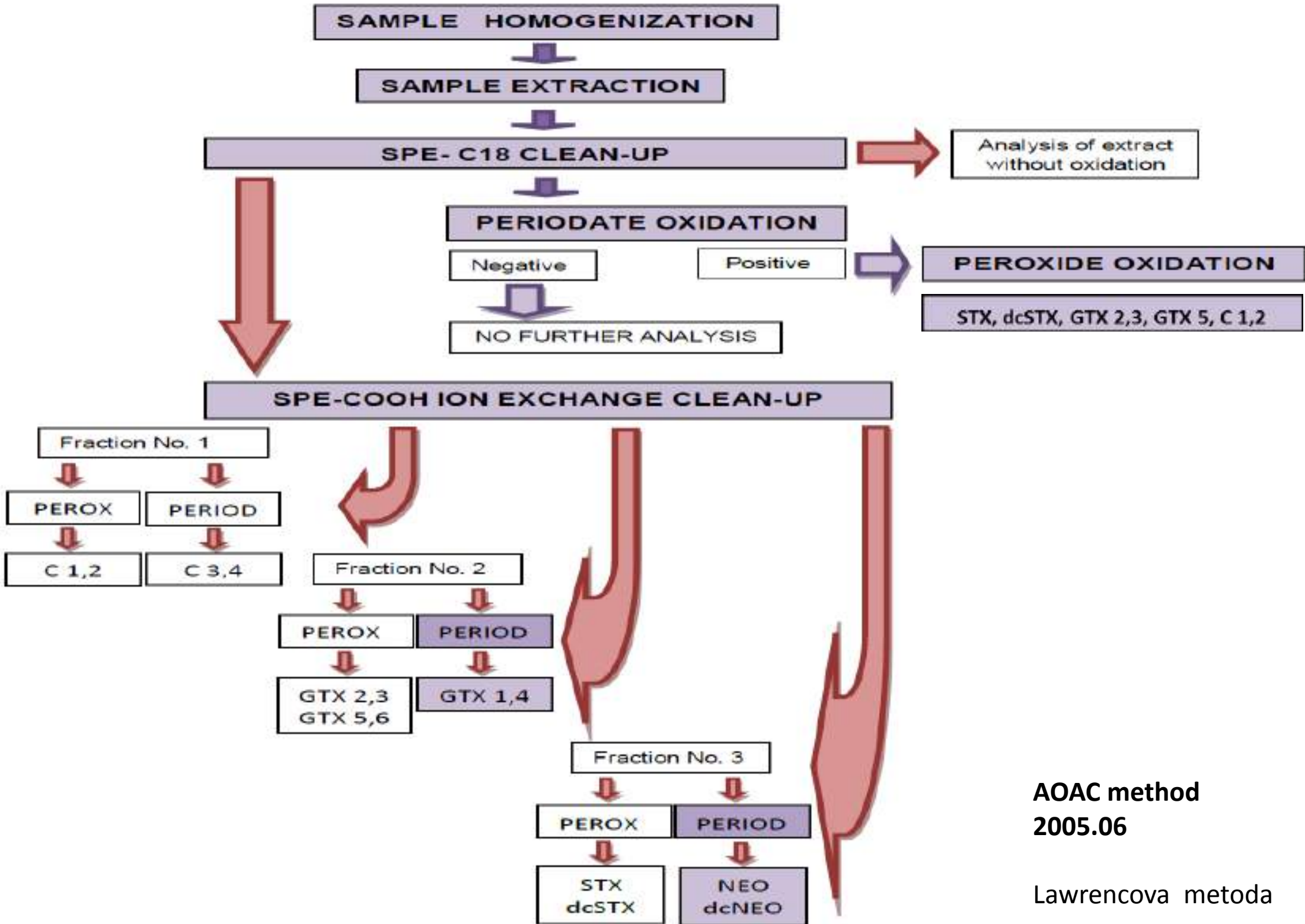
Homogenizacija i vaganje uzoraka školjkaša

Visokodjelotvorna tekućinska kromatografija s prekromatografskom oksidacijom i fluorescentnom detekcijom (HPLC-FD)

**“AOAC Official Method 2005.06,
Quantitative determination of paralytic shellfish poisoning
toxins in shellfish using prechromatographic oxidation and
liquid chromatography with fluorescence detection:
collaborative study”.**

J AOAC Int. 2005 Nov-Dec;88(6):1714-32

AOAC method
2005.06

Lawrencova metoda

Ekstrakcija toksina iz mekog tkiva školjkaša

Ekstrakcija uzorka- SPE i COOH pročišćavanje

Perjodna i peroksidna oksidacija ekstrahiranog uzorka

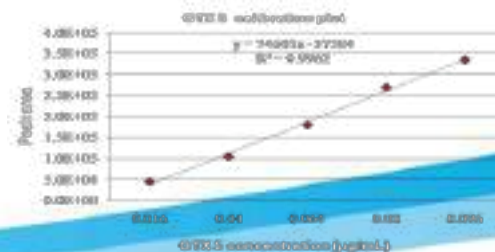
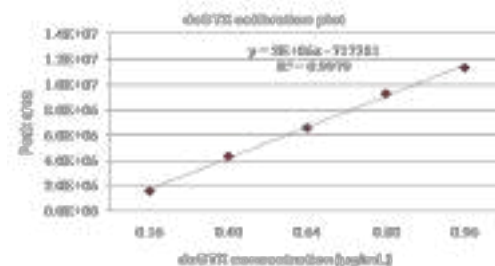
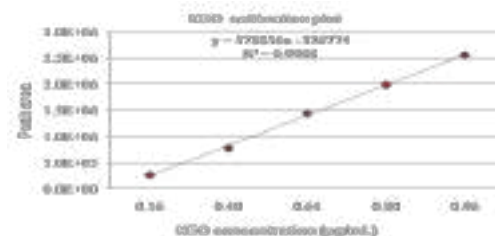
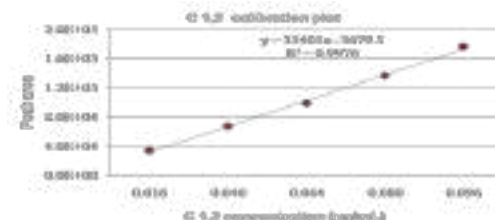
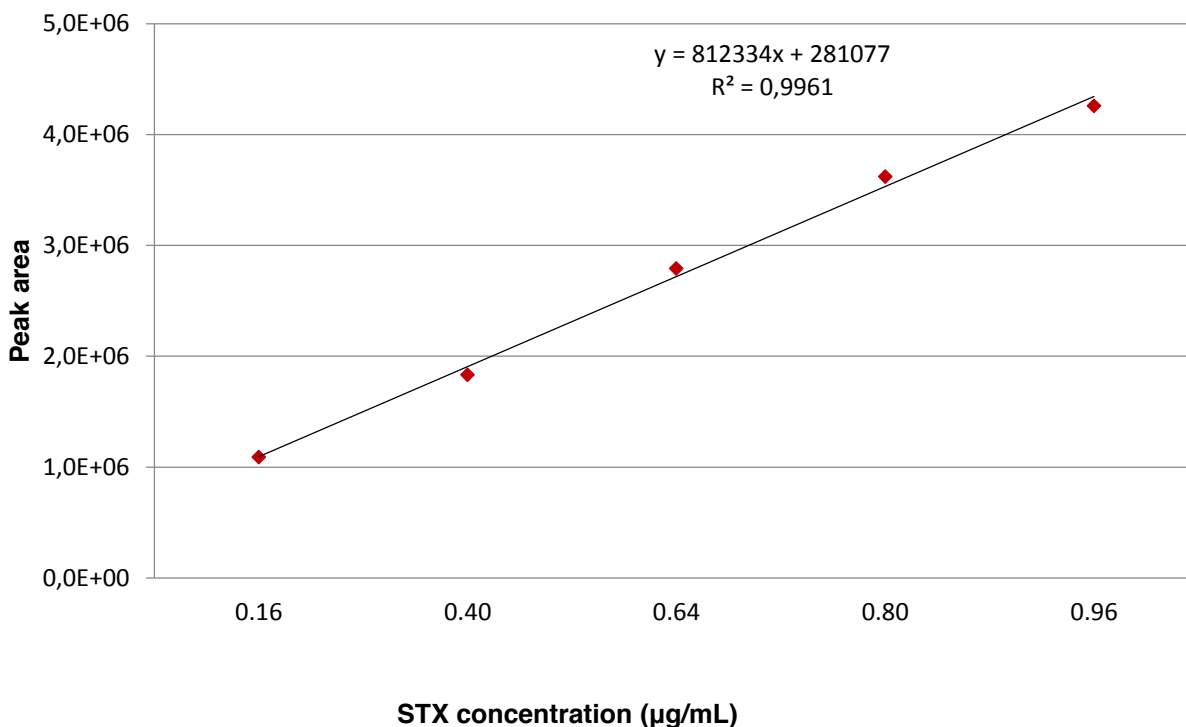

HPLC-FLD analiza

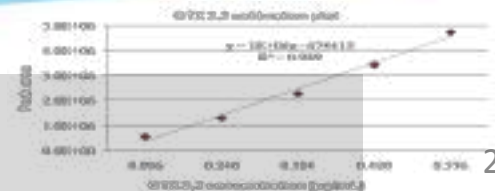
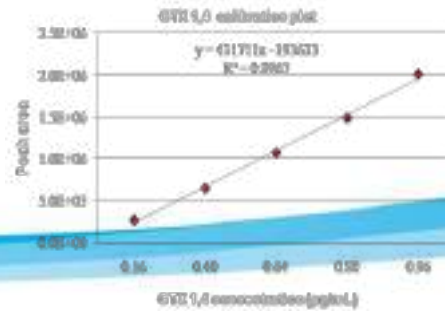
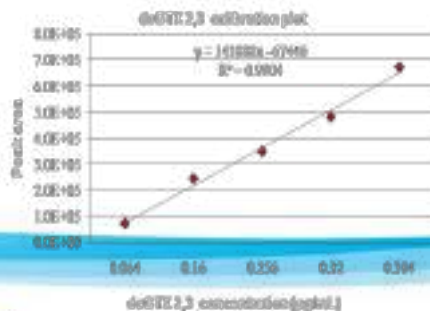
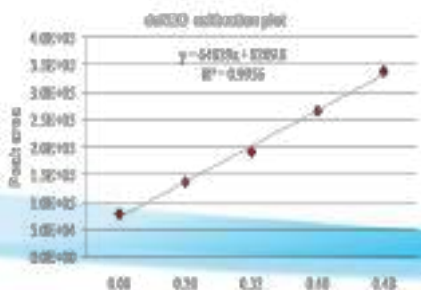

Kalibracije pojedinačnih PSP standarda

STX calibration plot

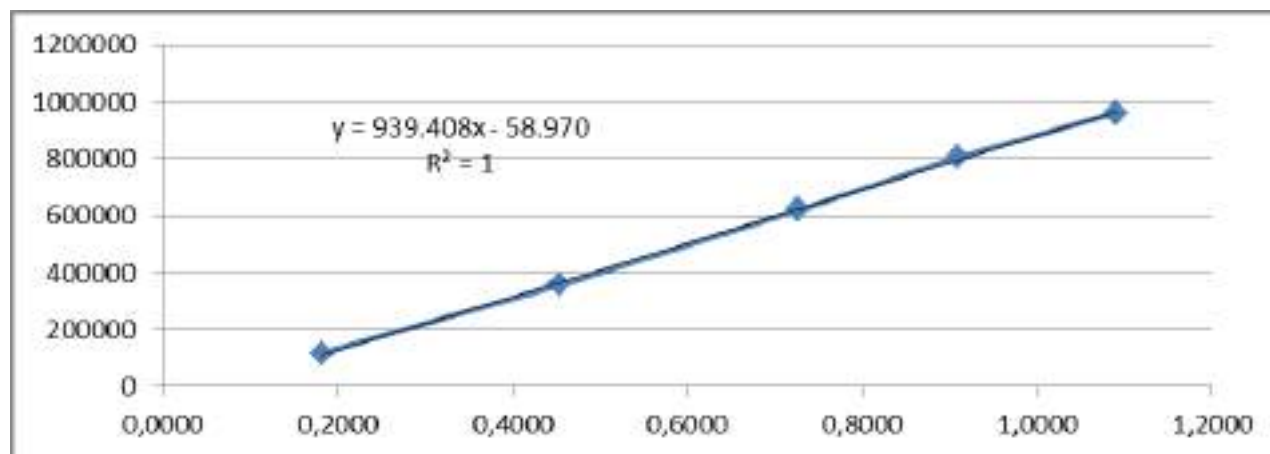

STX concentration (µg/mL)

Izračun koncentracije pojedinačnih PSP toksina

µg/mL	µmol/L	area
0,064	0,1817	117285
0,16	0,4542	358968
0,256	0,7267	620173
0,32	0,9083	803738
0,384	1,0900	962124

X	y	a	b
µmol/L	AREA	939408	-34509

Y	$X (\mu M) = (Y - b) / a$	$X (\mu M / kg) = X (\mu M) \times 4 / 0.5$	$X (\mu g / kg) = X (\mu M / kg) \times Mr (dcGTX_{2,3})$	$X (\mu g \cdot STX_{eq} / kg) = X (\mu M / kg) \times Mr (STX) \times TEF$
SAMPLE	µM (X)	µM/kg (X)	µg/kg (X)	µg STXeq./kg (X)
34273	0,0993	0,7941	279,75	118,22
48447	0,1143	0,9148	247,90	104,76
38888	0,1042	0,8334	225,84	95,44
290581	0,3721	2,9768	806,71	340,91

Monitoring biotoksina u školjkašima

Službeno praćenje biotoksina u školjkašima s uzgojnih i izlovnih područja hrvatskog dijela Jadrana počelo:

- 2000.- za skupine lipofilnih (LT) i paralitičkih toksina (PSP)
- 2006.- za amnezičke toksine (ASP)

Monitoring biotoksina u školjkašima

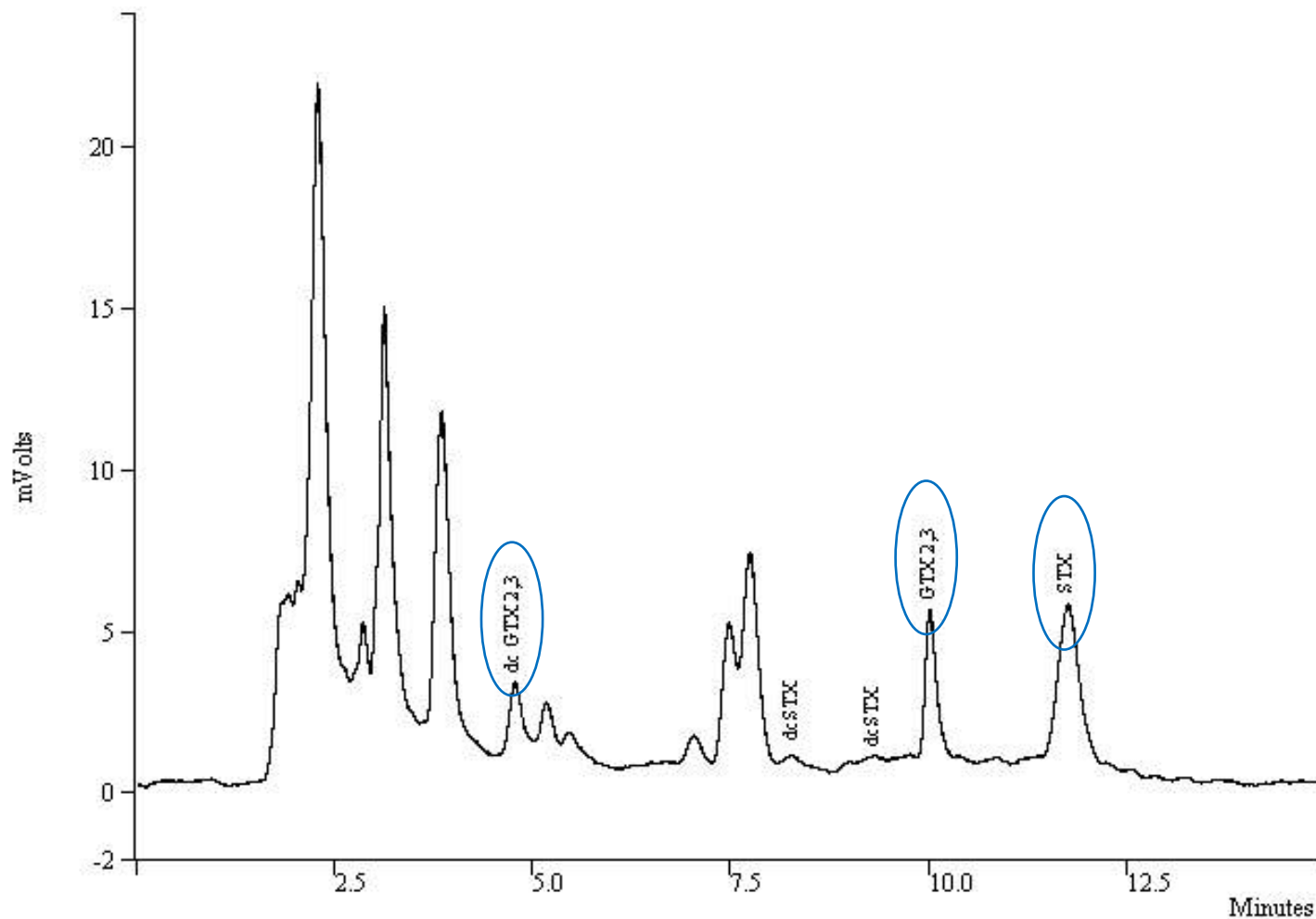
25 točaka
3 zone Jadrana

Prva pojava PSP toksičnosti u hrvatskom dijelu Jadrana

- od početka monitoringa, od srpnja 2000. do prosinca 2009. uzorkovano 3408 uzoraka školjaka
- uzorkovane vrste školjaka: *Mytilus galloprovincialis*, *Ostrea edulis*, *Pecten jacobaeus*, *Flexopecten proteus*
- PSP toksini u 12 uzoraka dagnji s južne obale Istre

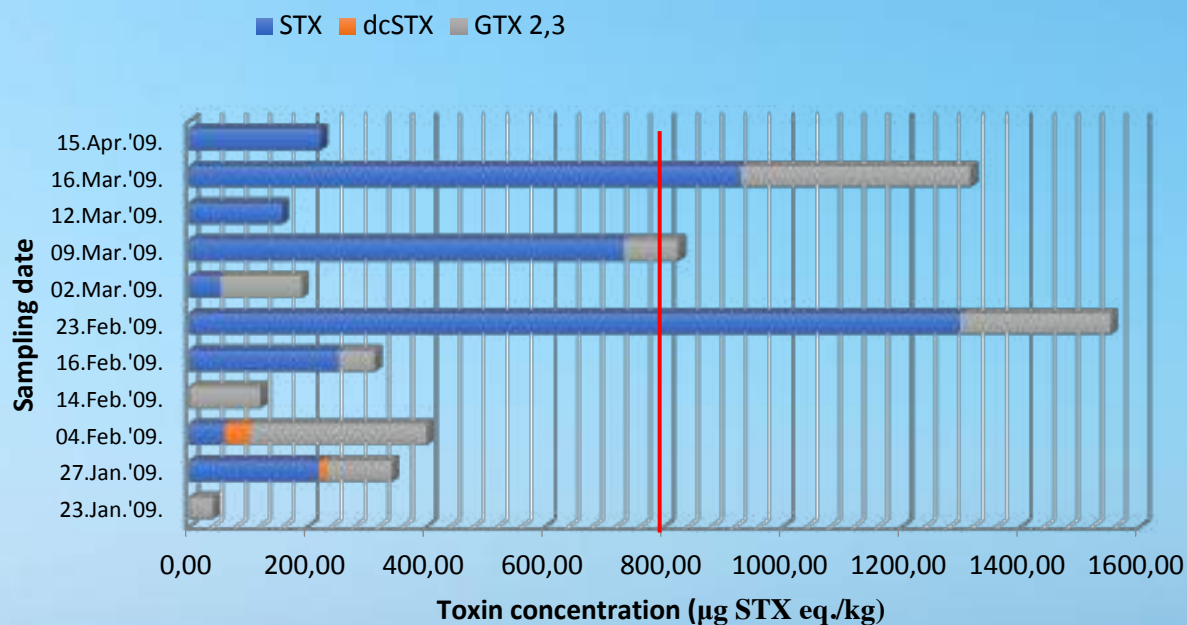
Kromatogram uzorka dagnje (*M. galloprovincialis*) s postaje S4 (12.3.2009); ekstrakt C-18 nakon periodne oksidacije; sadrži STX, GTX 2,3 i dcGTX 2,3 toksine.

Prva pojava PSP toksičnosti u hrvatskom dijelu Jadrana

- PSP toksičnost od siječnja do travnja 2009.
- tri uzorka iznad dozvoljenih 800 μg STX eq./kg
- PSP profil u školjkama: STX, dcSTX, GTX 2,3

Zahvaljujem na pozornosti!